

НАШИ ЮБИЛЯРИ

Проф. Николай Тодоров на 80 години

Трудно ми е да повярвам, че онзи красив, усмихнат и приветлив младеж от студентските години - Николай Тодоров, роден на 8 февруари 1934 г. в с. Манастир, Пловдивско, вече е на 80 години. Тогава той впечатляваше не само с външността, но и с вродения си интелект, буден български дух и култура, които непринудено му отреждаха ролята на първенец по успех и уважение в курса. Отличните оценки той получаваше за задълбочените знания, логичните интерпретации и размисли за биологичните процеси и закономерности в животинския свят. Тези негови качества бяха оценени от нашите преподаватели и не случайно, не след дълго беше привлечен от академик Стефан Куманов за асистент в Катедра „Хранене на селскостопанските животни”. Творческата атмосфера в нея му дава възможност за пълна изява на неговия интелектуален и творчески потенциал. Паралелно с преподавателската дейност младият тогава учен отдава много сили и време на изучаването на чужди езици. Не на последно място животът му по това време вече е посветен и на изследователската работа. Защитената дисертация за научно-образователната степен доктор и публикуваните научни трудове с дълбоко научно съдържание му отварят пътя за избирането му за доцент (1974) и професор (1981).

Специализацията в Гентския университет (Белгия), множеството научни командировки и активното му участие в множество международни конгреси и симпозиуми му дават възможност да осъществи лични запознанства със световните „светила” в областта на храненето на селскостопанските животни, но също и да представи по убедителен начин и България в тази област. Запознат с върховите постижения в науката по хранене и с тенденциите в бъдещите изследвания, проф. Тодоров насочва своята изследователска дейност към решаване на актуалните в теоретичен и практическо-приложен аспект проблеми, като:

- Развитието и внедряването на новите системи за определяне на хранителната стойност на фуражите и на енергийните и протеиновите нужди на животните. Решаването на този проблем е голям скок напред и нагоре, който придвижи нашата наука до челните позиции в тази област и нареди проф. Тодоров сред водещите европейски теоретици в областта на храненето.

- Голям е неговият принос за прагматичното решаване на проблемите, свързани с правилното хранене, във връзка с което състави норми за хранене на говеда, биволи, овце и кози.

- Свое място има и в разработването на съвременни методи за бързо и евтино определяне на хранителните качества на фуражите, изразени в новите енергийни и протеинови единици (КЕМ, КЕР, ПСЧ и БПТ). От първостепенно стопанско значение е използването на NIRS- метода (отражателната спектроскопия в близката инфрачервена област).

- В съавторство с други учени проф. Тодоров разработи първите български компютърни програми „Комфу” и „Румекс”, които позволиха масовото им използване от фуражната промишленост и фермерите.

- За обективно определяне на ефекта от получаваните дажби той разработи методи за оценка на телесното състояние (ОТС) по 5 бална система за говеда, овце, кози, коне и други животни. Така ОТС стана основен критерий за определяне съответствието на енергийното ниво на хранене и за коригиране на храненето.

- Изключително важен принос прави проф. Тодоров с разработването и усъвършенстването на цялостната система за силажирането, за определяне на условията за приложение на химическите консервиращи средства, технологията за приготвяне на сенаж от люцерна и тревни смеси, силажирането на царевичак и слама с добавка на карбамид, амоняк и амонячна вода с цел увеличаване на тяхната енергийна и протеинова хранителност. Той първи определи значенето на влажността на суровината за разграждането на карбамида при силажирането.

Не е възможно, а в случая не е и необходимо, да се изброяват всички научни приноси, които прави утвърденият ерудит в областта на храненето. Мен лично силно ме впечатляват неговият интерес и дейността му за увеличаване на ефективността на репродукцията в говедовъдството и овцевъдството чрез увеличаване на заплодяемостта, плодовитостта и опазването на всички новородени приплоди.

В широко известните книги „Хранене и отглеждане на крави” (2003) и „Хранене и отглеждане на овце” (2008), наречени с основание „библии”, а аз бих нарекъл „кратки енциклопедии”, много задълбочено е отразен челиният световен опит в областта на репродукцията в говедовъдството и овцевъдството. За първи път се обръща внимание върху ОТС като основен фактор за повишаване на заплодяемостта, както и за ролята на баланса на енергията след отелването. С още по-голяма задълбоченост са описани факторите за повишаване на ефективността на репродукцията в овцевъдството. Особено ценни за овцевъдната практика са описаните методи за опазване на всички живородени агнета, за съхраняване и използване за първо подхранване на коластра и запознаването с редица други методи за отглеждане на новородените агнета.

Освен разнообразната и задълбочена научноизследователска дейност, която осъществява проф. Николай Тодоров полага много усилия за повишаване на нивото на подготовка на млади учени по хранене. Той е ръководител на 17 докторски дисертации в областта на храненето на селскостопанските животни. Организира и ръководи дълги години дискуссионен клуб, където се обсъждат изследователски проекти, магистърски тези, докторски дисертации и актуални проблеми на храненето. По негова инициатива през 2001 г. е създадена Балканска организация на преподавателите и учените по животновъдство, известна като Valnimalcon, с цел осъществяване на сътрудничество на учените от нашият район и решаване на общите проблеми.

За неговия талант като организатор и ръководител в областта на учебно-преподавателската и научноизследователската дейност ще посоча само част от длъжностите, които е заемал: завеждащ секция “Хранене и рецептури” при Института по зърнени храни и фуражна промишленост (1975 – 1977), заместник декан на ЗФ (1979 – 1983), заместник ректор на ВИЗВМ (1983 – 1989), декан на АЖФ (1989-1993).

Той е основател и главен редактор на *Bulgarian Journal of Agricultural Science* (1994), вицепрезидент на Комисията по хранене при Европейската федерация по животновъдни науки (ЕФЖН) (1988 – 1995) и член на управителният съвет на ЕФЖН.

Признание за неговата световна известност като учен е поканата да изнася основни доклади на авторитетни конференции и симпозиуми в Европа, Америка и други континенти. Изнасял е лекции в 18 чуждестранни университети.

До пенсионирането си е публикувал 180 научни статии, от които 52 в реномирани чуждестранни списания и сборници. Трудовете му са цитирани 1990 пъти, от които 218 пъти в чужбина..

Най-удивителното е, че след неговото пенсиониране през 1999 година вместо да намали темпото и да се отдаде на „заслужен отдых”, този акт сякаш го стимулира за нови творчески изяви. Невероятно, но е факт, че за 15-те години след пенсионирането си той публикува още 74 научни статии, 66 проблемни и научно-популярни статии, 10 монографии, книги и учебници и стана ръководител на седем нови докторанти, защитили дисертации. Смело можем да кажем, че това могат да го направят само хора и учени, чийто живот е изцяло отдаден на идеята да се творят нови и нови неща в името на напредъка на българската животновъдна наука и разширяването на нейната известност по света.

Ето заради това днес си позволявам от името на всички научни работници в областта на животновъдството и лично от свое име да пожелаем на проф. Тодоров да има здраве и сили още дълги години, за да продължава да твори и да доказва, че и в малка България могат да израстват големи учени!